

Lausunto: Ruokosuo – Sänkimäki sähköistys ja raakapuun kuormausalue, ratasuunnitelma; Kuopio, Siilinjärvi

Kaupunkirakennelautakunta 28.05.2025 § 123

3223/00.04.02/2025

Valmistelijat / lisätiedot:

liikennejärjestelmäsuunnittelija Matti Vänskä, puh. 044 718 5463

kaupunkisuunnittelujohtaja Ilkka Laine, puh. 044 718 5401

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

apulaiskaupunginjohtaja KYP Jari Kyllönen

Kaupunkirakennelautakunnalle esitetään, että se hyväksyy alla esitetyn lausunnon annettavaksi Väylävirastolle.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Väylävirasto on pyytänyt Kuopion kaupunkia antamaan lausuntonsa otsikon mukaisesta suunnitelmasta (ratalaki 22 a §). Väylävirasto pyytää kaupunkia:

- antamaan lausuntonsa nähtävillä olevasta suunnitelmasta ja vastineensa suunnitelmasta tehtyihin muistutuksiin
- tarkistamaan, että ajantasaiset kaavat ja kaavamääräykset sisältyvät nähtäville asetettavaan suunnitelma-aineistoon ja hyväksymisehdotuksessa luetellut kaavat ja niiden tiedot ovat oikeat. Tarvittaessa kuntaa pyydetään täydentämään kaavojen tiedot lausunnossaan.
- toimittamaan sähköisesti ne ratasuunnitelman käsittämälle alueelle vahvistetut tai hyväksytyt oikeusvaikutteiset kaavat, jotka eivät ole nähtävillä olevassa suunnitelma-aineistossa. Kaavat kaavamääräyksineen tulee toimittaa jokaisesta kaavasta erikseen, pelkkä kaavayhdistelmä ei ole riittävä.

Lisäksi Väylävirasto pyytää, että Kuopion kaupunki lausunnossaan ilmoittaa:

- Kunnan toimesta tehdyt vuorovaikuttamisen ja tiedoksiannon toimenpiteet (aloittamisesta ilmoittaminen tai kuuluttaminen sekä suunnitelman nähtäville asettaminen – toteutustavat ja -ajankohdat).
- Toteuttaako laadittu suunnitelma (valtakunnallisen ja) alueellisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden toteutumista kunnan alueella.
- Kunnan lausunnonannon ajankohtaa vastaava kaavatilanne vahvistettujen ja hyväksytyjen oikeusvaikutteisten yleiskaavojen, asemakaavojen ja ranta-asemakaavojen osalta, sekä ovatko kaavat yhdenmukaisia ratasuunnitelman kanssa. Jos kaavoitustilanteessa on tapahtunut muutoksia nähtäville asetettavassa suunnitelmassa kuvatussa, pyydetään kuntaa yksilöimään muuttuneet kaavat lausunnossaan.

- Sisällyttääkö kunta ratasuunnitelman mukaiset rautatien suoja- ja näkemäalueiden aiheuttamat rakentamisrajoitukset asemakaavaan tai ranta-asemakaavaan.
- Onko kunta valmis luovuttamaan kuormausalueen puhdistus- ja vaaka-alueeksi tarvittavan omistamansa maa-alueen korvauksetta rautatiealueeksi.
- Onko kunnalla huomauttamista ratasuunnitelmaan sisältyviin siltoihin tai muihin merkittäviin rakenteisiin.
- Onko kunnalla huomauttamista ratasuunnitelmiin sisältyviin asemakaava-alueella oleviin laskuoja-alueisiin tai laskujohtoihin.
- Onko kunnalla huomauttamista ratasuunnitelmaan sisältyviin rautatien rakentamisen ajaksi varattaviin maa-aineisten ottopaikkoihin, sijoitusalueisiin, kiertoteihin, varastoalueisiin tai varattavien yksityisten teiden tekemiseen ja/tai käyttöön.

Kunnan toimesta tehtyt vuorovaikuttamisen tai tiedoksiannon toimenpiteet:

Suunnitelman nähtävillä olosta on ilmoitettu julkisten kuulutusten ilmoitustaululla kaupungin internet-sivuilla. Nähtävilläolokaikana 10.4.2025 – 12.5.2025 ratasuunnitelmasta jätettiin kaksi (2) muistutusta. Kaupungin vastineet jätettyihin muistutuksiin löytyvät tämän päätösesityksen lopusta.

Suhde liikennejärjestelmäsuunnitelmiin

Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040 visio on erilaisuutta yhdistäen, elinvoimaa vahvistaen ja kestävyyttä edistäen. Liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteena on mm., että kestävien kulku- ja kuljetusmuotojen osuudet kasvavat, liikenneinfrastruktuuri ja palvelut ovat tehokkaassa käytössä sekä väylät ja tehokkaasti toimivat solmupisteet mahdollistavat täsmälliset, toimintavarmat ja nopeat elinkeinoelämän kuljetukset. Tavoitteena on liikenneonnettomuuksien ja liikenteen aiheuttamien haittojen väheneminen. Liikennejärjestelmäsuunnitelman yhtenä toimenpiteenä on, että edistetään Sänkimäen kuormauspaikan laajentamista ja Ruokosuo-Sänkimäki-rataosuuden sähköistämistä.

Kaupungin näkemyksen mukaisesti nähtävillä ollut ratasuunnitelma toteuttaa seudullisen liikennejärjestelmäsuunnitelman visiota ja tavoitteita, sekä lisäksi toteuttaa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa esitettyä toimenpidettä.

Kuopion kaupunki yhtyy ratasuunnitelmaselostuksen mainintaan, että suunnitelman toimenpiteet toteuttavat valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman 2021-2032 tavoitteita.

Vuodenvaihteessa 2024-2025 lausunnoilla olleessa liikennejärjestelmäsuunnitelmaluonnoksessa vuosille 2026-2037 on esitetty Itä-Suomen osalta alueellisenä painotuksena teollisuuden kuljetusten häiriöttömyys ja turvallisuus. Kuopion kaupunki on omassa lausunnossaan esittänyt Kuopio-Joensuu ratavälin osalta, että rataosan sähköistamisellä Sänkimäen raakapuuterminalille on alueen elinkeinoelämän kuljetusten osalta merkittäviä hyötyjä mm. kuljetuskustannusten osalta.

Alueen kaavatilanne ja maankäyttö

Ratasuunnitelman alueella Kuopion kaupungilla on voimassa Pajulahden osayleiskaava, mikä on hyväksytty 7.4.1981 Nilsin kunnanvaltuustossa. Kyseessä on rakennuslain aikainen ns. I -asteen osayleiskaava, millä ei ole käytännössä ole oikeusvaikutuksia. Kuopion kaupunki on todennäköisesti tulevaisuudessa päivittämässä alueen yleiskaavaa ja päivityksessä tullaan huomioimaan ratasuunnitelman mukaiset toimenpiteet ja suunnitelmaratkaisut.

Kaupungin näkemyksen mukaan ratasuunnitelma ei ole ristiriidassa alueen osayleiskaavan kanssa. Yleiskaava on kuvastanut silloisen Nilsin kunnanvaltuuston tahtotilaa maankäytön kehittämisestä, mikä on myös pääosin toteutunut kaavan mukaisesti.

Ratasuunnitelman alueella Kuopion kaupungilla ei ole asema- eikä ranta-asemakaavaa. Kaupunki ei ole suunnitellut laativansa edellä mainittuja kaavoja kyseessä olevalle alueelle.

Kaupungin omistamien maiden luovutus

Väylän M5772 yhteyteen sijoittuva puhdistus-/vaaka-alue sijoittuu Kuopion kaupungin omistamalle maa-alueelle. Kaupunki ei ole valmis luovuttamaan korvauksetta omistamaansa, puhdistus-/vaaka-alueen tekemiseen tarvittavaa maa-aluetta, koska kaupungin ei ole tarkoituksenmukaista kirjata taseeseensa myyntitappiota ko. maa-alueesta. Kaupunki on kuitenkin valmis neuvottelemaan omistamansa maa-alueen kohtuullisesta korvaustasosta.

Kustannusjako

Ratasuunnitelmassa ei esitetä kustannuksia kaupungille, eikä kaupunki ole varannut hankkeelle rahoitusta talousarviossaan.

Ratasuunnitelmaratkaisu

Kaupungilla ei yleisesti ole huomautettavaa ratasuunnitelmaluonnoksen toimenpiteisiin ja tavoitteisiin. Ratasuunnitelman mukaiset ratkaisut parantavat seudullisesti elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja kustannustehokkuutta. Toimenpiteen myötä voidaan Sankimäen kuormauspaikan kapasiteettia kasvattaa ja lisäksi rataosuuden sähköistäminen ja kuormausraiteen pituuden kasvattaminen tehostaa myös käytettävän kaluston käyttöä ja kuljetuksissa voidaan käyttää tulevaisuudessa sähkövetureita.

Ratasuunnitelmaluonnoksen teknisiin ratkaisuihin Kuopion kaupunki toteaa seuraavasti.

Laskuoja-alueet tai laskujohtot:

Suunnitelman mukainen perattava laskuoja L1 sijoittuu osin Kuopion kaupungin omistamalle maa-alueelle. Kaupunki edellyttää, että nykytilassa viljelykäytössä oleva alue ennallistetaan laskuojan perkaamisen jälkeen siten, että alue on käyttöönotettavissa viljelyskäyttöön. Muutoin kaupungilla ei ole huomautettavaa suunnitelman mukaisiin laskuoja-alueisiin tai laskujohtoihin.

Maa-aineiston sijoitusalueet ja yksityistiet:

Ratasuunnitelmassa on esitetty maa-ainesten sijoitusalue 1 Kuopion kaupungin omistamalle maa-alueelle (kiinteistötunnus 297-508-6-98). Alue on nykytilassa ollut vuokrattu ja viljelykäytössä, mutta vuokrasopimusta ei ole uusittu vuodelle 2025 tämän hankkeen vuoksi.

Alueen ottaminen maa-ainesten sijoitusalueeksi edellyttää vuokrasopimuksen laatimista Kuopion kaupungin ja valtion välillä ja kaupunki edellyttää, että alue ennallistetaan käytön jälkeen viljelykäyttöön soveltuvaksi.

Suunnitelman mukainen yksityistie Y6 sijoittuu yksityistiealueineen osittain Kuopion kaupungin omistamalle maa-alueelle. Tältä väylältä on myös esitetty maatalousliittymät kaupungin omistamille kiinteistöille. Maatalousliittymiin tulee toteuttaa tarvittavat liittymärummut, muutoin kaupungilla ei ole huomautettavaa suunnitelman yksityistiejärjestelyistä.

Sillat tai muut merkittävät rakenteet:

Ratasuunnitelmaluonnoksen siltaa SK-3089 Kurikkamäen ylikäytäväsilta, pitkin menee nykytilassa moottorikelkkaura, joka on tarkoitus virallistaa reittitoimituksella moottorikelkkareitiksi. Reittisuunnitelma tullee viemään hyväksyttäväksi ympäristöviranomaiseen, jonka jälkeen lainvoimaisen reittisuunnitelman perusteella haetaan reittitoimitusta. Kuopion kaupungilla ei ole suunnitelmassa esitettyyn siltaratkaisuun huomautettavaa.

Kuopion kaupunki esittää, että Sänkimäentien (maantie 5761) poikkileikkaus muutetaan parannettavalla / uudelleen rakennettavalla osuudella peruspoikkileikkaukseen 7/6 ratasuunnitelmaluonnoksen 6,5/6:sta. Perusteluna kaupunki toteaa, että suunnitelmaluonnoksen mukainen poikkileikkaus ei täytä Väyläviraston suunnitteluohjeessa 16/2021 "Tien poikkileikkauksen suunnittelu" esitettyä vähimmäisleveyttä (taulukko 12, sivu 24) tien liikennemäärä ja suunnittelunopeus huomioiden.

Muistutukset ja niiden vastineet

Muistutus 1:

Muistutuksessa esitetään kaksi ehdotusta ratasuunnitelman yksityistien Y2 -suunnitelmaan liittyen, millä parannettaisiin muistutuksen jättäjän mielestä väylän toiminnallisuutta. Ensimmäisessä ehdotuksessa esitetään suunnitelmassa esitetyn maatalousliittymän paikan siirtämistä suunnitelman paalulta 220 paalulle ~110. Muistutuksen mukaisesti tämä ehdotettu paikka olisi parempi liikuttaessa suurilla maatalousajoneuvoilla. Toisessa ehdotuksessa esitetään, että suunnitelmaan lisättäisiin huomioitavaksi yksityistiehen Y2 pohjoisesta liittyvä nykyinen maatalouteen liittyvä ajoura ja sille liittymä Y2 paalulla ~50.

Kuopion kaupungin vastine:

Kaupungin mielestä muistutuksessa esitetyt huomiot ovat aiheellisia ja nämä tulisi huomioida lopullisessa ratasuunnitelmassa. Yleisesti maatalousliittymien lopulliset paikat määritetään rakennussuunnitelmassa/rakentamisen aikana, mutta mikäli paikat voidaan määrittää jo ratasuunnitelmavaiheessa, niin tämä tulisi tehdä.

Muistutus 2:

Muistutuksessa esitetään, ettei ratasuunnitelmassa ole huomioitu riittävästi seuraavia seikkoja:

- 1) Tuholaisten vaikutukset ympäröiviin metsiin: Tukkipinot houkuttelevat tuholaisia, jotka voivat levitä ympäröiviin metsiin ja heikentää niiden kasvua sekä pienentävät merkittävästi metsistä saatavaa tuottoa. Muistutuksen mukaan tästä on jo nykytilassa havaittavissa vaikutuksia rata-alueen lähistössä erityisesti mäntymetsäkoissa. Lisäksi

todetaan, että tukkimäärien kasvattaminen lastausalueella tulee lisäämään vaikutuksia rata-alueen lähistön metsissä vielä suuremmalla alueella. Lopuksi todetaan, että tämä heikentää metsien ekologista tasapainoa, sekä johtaa merkittäviin taloudellisiin menetyksiin metsänomistajilla.

- 2) Luontoselvityksen puutteet: Muistutuksen mukaan hankkeen luontoselvityksessä ei ole huomioitu puiden lastausalueeseen vaikutuksia lähistön jopa n. 100-vuotiaisiin metsiin, vaan luontoselvitys on rajoittunut hyvin pienelle rata-alueella ympäröivälle alueelle. Muistuttajan mukaan tämä on huolestuttavaa, sillä metsät ovat erityisen arvokkaita sekä ekologisesti että taloudellisesti ja niiden suojele tulisi olla tärkeää.
- 3) Liikenneturvallisuus: Muistutuksen mukaan suunnitelma lisää tukkirekkojen liikennettä kapealla, mutkaisella ja mäkisellä Sänkimäentiellä, mikä heikentää liikenneturvallisuutta. Muistuttaja toteaa, että lisääntyvä raskas liikenne voi aiheuttaa vaaratilanteita ja onnettomuuksia erityisesti talvikuukausina, jolloin Tahkolle suuntautuvaa liikennettä on Sänkimäentiellä erityisen paljon ja tieolosuhteet ovat haastavammat tien ollessa jäinen ja urainen.

Lopuksi muistutuksessa esitetään, että em. seikat huomioidaan suunnitelman jatkokäsittelyssä ja että suunnitelmaan tehdään tarvittavat muutokset/toimenpiteet, jotta maanomistajille koituvat taloudelliset menetykset, sekä ympäristön ja liikenneturvallisuuden riskit voidaan minimoida.

Kuopion kaupungin vastine:

Kaupunki toteaa vastineeksi kohdittain seuraavasti:

- 1) Riski varsinkin ytimennävertäjätuholle puuterminalivarastoissa on olemassa. Lakia metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) sovelletaan metsässä ilmeneviin metsätuhoihin, terminaali- ja tehdasvarastoihin sekä alueen sijainnista riippumatta puutavaran hakkuupaikkoihin ja välivarastoihin.

Varastoitaessa mänty- tai kuusipuutavaraa terminalivarastossa tai tehdasvarastossa puutavaran omistaja on velvollinen ryhtymään lain edellyttämiin toimenpiteisiin ja puutavaravaraston materiaalikierron hallintaan perustuviin kohtuullisiin toimenpiteisiin estääkseen metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten merkittävä leviäminen varastoidusta puutavarasta.

Saman lain 20 §:ssä säädetään myös vahingonkorvausvastuusta ja sen mukaisesti varastoidun puutavaran omistaja on velvollinen korvaamaan terminaali- tai tehdasvarastosta toisen metsään levinneestä metsätuhosta aiheutuneen vahingon. Vahingon korvaamisesta säädetään muutoin vahingonkorvauslaissa (412/1974)

- 2) Kuopion kaupungin näkemyksen mukaan hankkeen aikana laadittu luontoselvitys on riittävä ja se huomio myös raakapuuterminalia lähinnä olevan suuripuustaisen metsikkökuvion. Lähistöllä ei ole metsiensuojelualueita, ja vaikka olisikin, eivät niiden luontoarvot välttämättä ole herkkiä havupuilla elävien, potentiaalisesti metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten vaikutuksille. Useilla metsiensuojelualueilla ongelma on pikemminkin lahoppuun puute ja lehtipuiden vähenevä osuus. Jos alueella on metsien suojeluun haettuja, vielä suojelupäätöstä odottavia, tai luonnonarvoiltaan suojeluun nykytilassaan liian heikkoja alueita, eivät kohtuulliset puukuolemat niissä heikennä alueen luontoarvoja ja siten suojelun mahdollisuutta. Toki on riski siitä, että alueille

kohdistuisi tuholaisten leviämisen takia lain 1087/2013 mukaisia tuholaisten edelleen leviämisen estämiseen liittyviä hakkuita, joilla olisi luontoarvoja heikentävä vaikutus. Muistutuksen tai kaupungin tietojen mukaan tällaisia suojeluun haettuja alueita ei lähistössä kuitenkaan ole.

- 3) Nykytilassa Sänkimäen raakapuun kuormausalueen liikennetuotos on noin 30 raskasta ajoneuvoa vuorokaudessa ja Sänkimäentien (maantie 5761) kokonaisliikennemäärä Sänkimäentien eteläpäässä on noin 830 ajoneuvoa vuorokaudessa, josta raskasta liikennettä noin 58 ajoneuvoa vuorokaudessa (lähde: Väylävirasto, suomenvaylat.vayla.fi). Raskaan liikenteen osuus Sänkimäentien eteläpäässä on nykytilassa näin ollen n. 7 %. Ratasuunnitelman mukaisesti raakapuun alueen kapasiteetti kasvaa noin 25 % nykytilaan verrattuna ja voidaan olettaa alueen raskaan liikenteen kasvavan samassa suhteessa. Näin ollen raakapuun alueen liikennemäärä ennustetilanteessa on noin 38 raskasta ajoneuvoa vuorokaudessa ja raskaan liikenteen kokonaismäärä kasvaa Sänkimäentien eteläpäässä 66 ajoneuvon vuorokaudessa. Tämä kasvattaa raskaan liikenteen osuutta kokonaisliikennemäärästä Sänkimäentien eteläpäässä ~yhden prosentin (7 % → 8 %). Kokonaisuutena alueen liikennemäärän kasvu raskaan liikenteen osalta on vähäinen ja kaupunki katsoo, ettei tämä kasvata alueen liikenneonnettomuusriskiä kohtuuttomasti.

Ratasuunnitelmassa esitetyn poikkileikkauksen osalta kaupunki on kuitenkin edellä esittänyt poikkileikkauksen levittämistä pientareen osalta täyttämään Väyläviraston suunnitteluohjeet, millä on positiivinen vaikutus mm. liikenneturvallisuuteen.

Vaikutusten arviointi

Kokonaisuutena ratasuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen on yksi seudullisessa edunvalvontatyössä edistettäviä hankkeita, toteuttaa erityisesti Kuopion strategian teemoja ”elinvoimainen ja kasvava” ja ”ilmasto- ja resurssiviisas”. Hankkeen toteuttamisella on positiivinen vaikutus kaupungin ja laajemmin kaupunkiseudun elinkeinoelämän toimintaympäristöön, liikennejärjestelmän kestävyys sekä eri väestöryhmiin. Tarkempi vaikutusten arviointi on päätöksen liitteenä.

Liitteet

3223/2025 Liite - Vaikutusten ennakkoarviointi Kuopion kaupungin päätöksenteossa